

บทที่ 1

สันติภาพหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

การประชุมสันติภาพ

หลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลงแล้ว ประเทศมหาอำนาจพันธมิตรได้กำหนดให้มีการประชุมสันติภาพที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1919 มีผู้แทนของฝ่ายสัมพันธมิตรและประเทศอื่น ๆ รวม 53 ประเทศด้วยกัน ในระยะแรกที่มีการประชุมร่างสนธิสัญญาสันติภาพนั้น ได้มีการคัดเลือกผู้แทนของประเทศมหาอำนาจ 5 ประเทศ ได้แก่สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลีและญี่ปุ่น แต่ละประเทศส่งผู้แทนไปประชุมประเทศละ 2 คน รวมเป็น 10 คน และแต่งตั้งคณะกรรมการอื่น ๆ อีกเพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ แต่การประชุมครั้งนี้ไม่ได้ผล ผู้แทนของประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมด้วยเรียกร้องให้ฝ่ายสัมพันธมิตรช่วยเหลือตน คณะกรรมการประชุมล่าช้ามาก ผู้แทนญี่ปุ่นคือ ไวส์เคานต์ ไซออนจิ (Viscount Saionji) รัฐบุรุษอาวุโสสนใจเฉพาะปัญหาเอเชียตะวันออกเท่านั้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการใหม่ ให้มีคณะกรรมการเพียง 4 คนเท่านั้น เป็นผู้แทนของประเทศมหาอำนาจ 4 ประเทศ (Council of Four) ได้แก่

1. นายเดวิด ลอยด์ จอร์จ (David Loyd George) นายกรัฐมนตรีอังกฤษ
2. นายจอร์จ เคลมองโซ (George Cle menceau) นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส
3. ประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) แห่งสหรัฐอเมริกา
4. นายวิตตอริโอ ออแลนโด (Vittorio Orlando) แห่งอิตาลี

ประเทศที่แพ้สงครามไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเจรจาข้อตกลงนี้เลย ส่วนประเทศโซเวียตรัสเซีย ถอนตนออกจากสงครามเสียก่อนเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1918 และได้ลงนามในสนธิสัญญาสงบศึก คือสนธิสัญญาเบรส ลิตอฟส์ (Brest-Litovsk) กับประเทศมหาอำนาจกลาง จึงไม่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ด้วย

ผู้แทนประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 ต้องการที่จะพิจารณาปัญหานี้ให้นานพอสมควร แต่สมาชิกมีความคิดเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับการพิจารณาปัญหานี้ กล่าวคือฝรั่งเศสรุนแรงต่อเยอรมนีมาก สหรัฐอเมริกาพยายามผ่อนปรนให้แก่ประเทศที่แพ้สงคราม อิตาลีเห็นชอบด้วยกับฝรั่งเศส อังกฤษเป็นกลาง ๆ คือไม่ผ่อนปรนและไม่รุนแรงต่อเยอรมนีจนเกินไป

ฐานะทางการเมืองและความสามารถของผู้แทนประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 แตกต่างกันไป ในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ นั้น นายเคลมองโซ ได้เปรียบกว่าผู้อื่นเพราะพูดได้ทั้งภาษาอังกฤษ

และฝรั่งเศส นายลอร์ด จอร์จ และประธานาธิบดีวิลสัน พูดได้แต่ภาษาอังกฤษ ส่วนนายออร์สันโด พูดภาษาอิตาเลียนและภาษาฝรั่งเศส

นายเคลมมิงโฮ หัวหน้าผู้แทนฝรั่งเศสเห็นอันตรายจากการรุกรานของเยอรมัน และพิจารณาให้เยอรมันอ่อนกำลังลงจนไม่สามารถฟื้นตัวทำสงครามได้อีกต่อไป กล่าวคือฝรั่งเศสต้องการให้มีรัฐกันกระแทก (Buffer States) ตามลุ่มแม่น้ำไรน์เพื่อแบ่งแยกเยอรมนีให้อยู่ห่างฝรั่งเศสและแบ่งดินแดนเยอรมนีให้มีอาณาเขตเล็กลงกว่าเดิม ตลอดจนลดกำลังทหารลงด้วย และต้องการให้อังกฤษตัดความสัมพันธ์กับเยอรมนี เพื่อให้เยอรมนีเกิดความอดอยากและเป็นการบังคับให้เยอรมนียอมรับข้อตกลงในสนธิสัญญาสงบศึก

ประธานาธิบดีวิลสัน แห่งสหรัฐอเมริกาที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป เขามีความรู้สึกว่าสงครามที่เกิดขึ้นนี้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเจรจาทางการทูตอย่างลับ ๆ ความรู้สึกในชาตินิยม การไม่มีข้อยุติในการขัดแย้งระหว่างประเทศต่าง ๆ เขาจึงไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การลงโทษหรือการลดอาวุธประเทศที่แพ้สงครามนัก อีกประการหนึ่งสหรัฐอเมริกาไม่ได้เป็นสนามรบและไม่ได้ได้รับความบอบช้ำเท่ากับฝรั่งเศส ประธานาธิบดีวิลสันจึงไม่เห็นประโยชน์อย่างใดที่จะลงโทษผู้แพ้สงคราม แต่เขาพยายามสร้างระเบียบใหม่เพื่อป้องกันการรุกรานที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต จึงได้เสนอหลัก 14 ประการเพื่อเป็นแนวทางในการร่างสนธิสัญญาสันติภาพ หลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวิลสันพอสรุปได้คือ สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีส่วนในการปกครองบ้านเมือง เพื่อช่วยระงับสงครามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการปกครองตามแนวเชื้อชาติคือให้ประชาชนอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ที่มีเชื้อชาติเดียวกัน และให้มีองค์การสันนิบาตชาติเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และรักษาสันติภาพของโลก แต่สภาองเกรสและประชาชนในสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนน้อยมาก

ผู้ที่ร่างสนธิสัญญาสันติภาพใน ค.ศ. 1919 นี้ เป็นนักการทูตและเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ส่วนใหญ่แล้วมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสัมพันธ์กับต่างประเทศน้อยมาก ความคิดเห็นโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับ การเจรจาทางการทูต นายลอร์ด จอร์จ นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้รับเลือกตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1918 ได้เคยให้คำมั่นสัญญาแก่ผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้เขาว่าจะเรียกร้องเงินและค่าเสียหายจากเยอรมันเพื่อชดใช้ที่อังกฤษได้สูญเสียไปในสงคราม “We

will get out of her all you can squeeze out of a lemon and a bit more”¹ แสดงว่าคำมั่นสัญญาที่เคยให้ไว้กับประชาชนนั้นสำคัญมาก และเป็นสาเหตุที่ทำให้อังกฤษต้องเรียกร้องค่าปฏิกรรมสงครามจากเยอรมัน

นายออร์สันโดเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลน้อยมาก ในฐานะการเมืองไม่มั่นคง เขาต้องการให้ฝ่ายสัมพันธมิตรปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาลับที่ทำไว้กับฝ่ายสัมพันธมิตรใน ค.ศ. 1915 คืออิตาลีต้องการแคว้นเทรนติโน (Trentino) ทริเอสเต (Trieste) ไทรอล (Tyrol) ส่วนใหญ่ของอิสเทรีย (Istria) และดัลมาเชีย (Dalmatia)

การที่ประเทศมหาอำนาจกลางยอมลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพก็เพราะมีความหวังว่าจะได้รับการผ่อนผันจากฝ่ายสัมพันธมิตรบ้าง ตามข้อตกลงของสัญญาสันติภาพอันมีรากฐานมาจากหลัก 14 ประการ ของประธานาธิบดีวิลสัน ความจริงแล้วประเทศมหาอำนาจทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส อังกฤษ และอิตาลี ไม่ค่อยสนใจข้อเสนอของประธานาธิบดีวิลสันนัก แต่เกรงว่าสหรัฐอเมริกาอาจแยกลงนามเช่นสัญญาสันติภาพต่างหากได้ หลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวิลสันนี้ต้องการให้แต่ละชาติได้มีการตัดสินใจตนเองว่าจะรวมอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศใด มีการเปลี่ยนแปลงเขตแดนของยุโรปใหม่ให้เหมาะสม ให้มีเสรีภาพในการค้าและการเดินเรือ มีการเจรจาทางการทูตและการสถาปนาองค์การระหว่างประเทศเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญคือประธานาธิบดีวิลสัน ไม่ได้กล่าวถึงการลงโทษประเทศมหาอำนาจกลางซึ่งเป็นประเทศที่แพ้สงคราม เขาต้องการให้หลัก 14 ประการของเขาเป็นรากฐานของการเจรจาสันติภาพ แต่ความเป็นจริงแล้ว สนธิสัญญาสันติภาพไม่ได้พิจารณาตามข้อตกลงนี้เลย ทำให้เยอรมันและออสเตรียเรียกร้องความเป็นธรรมในระยะต่อมา ว่าตนถูกบังคับให้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพนี้

การประชุมพิจารณาร่างสนธิสัญญาที่ปารีสนั้น มีบรรยากาศตึงเครียดมาก มีผู้เสนอให้จัดการประชุมที่โลซานน์ หรือเมืองอื่นที่มีบรรยากาศดีกว่านี้ แต่ฝรั่งเศสขอให้มีการประชุมที่ปารีส² นายเคลมมอร์ได้รับความคิดเห็นมาก และจุดประสงค์ในการเจรจานั้นต้องการบีบบังคับเยอรมนีไม่ให้มีอำนาจขึ้นอีก ส่วนประธานาธิบดีวิลสันพยายามระงับข้อตกลงนี้ แต่เขาไม่มีความสามารถนัก ไม่มีความรู้ในภาษาต่างประเทศและไม่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา นายออร์สันโด รู้สึกผิดหวังที่จะได้ดินแดนที่ตนต้องการ ส่วนนายลอร์ด จอร์จ ไม่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของยุโรป แต่ละฝ่ายต่างก็มีความรู้สึกที่แตกต่างกันไป

¹Langer; *Western Civilization*, New York: Harper & Row, 1975 p.354

²ที่ประชุมยอมตกลงเพื่อให้เกียรติแก่ฝรั่งเศส เนื่องจากนายฟอช (Foch) แม่ทัพฝรั่งเศสเป็นแม่ทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรและได้ทำชื่อเสียงในการรบ

ในที่สุตรางสนธิสัญญาสันติภาพก็พร้อมที่จะเสนอต่อเยอรมนีเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1919 ผู้แทนของเยอรมนีคือ เคานต์ บรอกคดอร์ฟ รันท์เซา (Count Brockdorff Rantzau) รัฐมนตรีต่างประเทศ เป็นนักการทูตที่สามารถ มีความเชื่อมั่นว่าคงจะได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสนธิสัญญานี้บ้าง แต่เขาต้องผิดหวัง ฝ่ายสัมพันธมิตรเรียกร้องให้รับรองสนธิสัญญานี้โดยไม่มีเงื่อนไข เยอรมนีจึงต้องลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1919

สนธิสัญญาสันติภาพประกอบด้วย สนธิสัญญาแวร์ซายส์ (Versailles) สนธิสัญญาแซงแซแมง (St. Germain) สนธิสัญญาตริอานอง (Trianon) สนธิสัญญาเนยยี (Neuilly) และสนธิสัญญาแซฟร์ (Sevres)

สนธิสัญญาแวร์ซายส์

เป็นสนธิสัญญาที่ทำกับประเทศเยอรมนี ลงนามกันที่ห้องกระจกในพระราชวังแวร์ซายส์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1919 สนธิสัญญานี้มี 440 มาตรา มีสันนิบาตชาติเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญานี้ด้วย

สาระสำคัญของสนธิสัญญาแวร์ซายส์มีดังต่อไปนี้คือ

1. การแบ่งดินแดน

ทางด้านตะวันตกเยอรมนีต้องสูญเสียอาลซาส (Alsace) และลอรเรน (Lorraine) ให้แก่ฝรั่งเศส เสียแคว้นยูเพน (Eupen) และมาลเมดี (Malmedy) ให้แก่เบลเยียม แคว้นซาร์ (Saar) ให้อยู่ภายใต้การปกครองของสันนิบาตชาติเป็นเวลา 15 ปี เมื่อครบกำหนดให้ประชาชนลงคะแนนเสียงว่าจะรวมอยู่กับเยอรมนี ฝรั่งเศส หรืออยู่กับสันนิบาตชาติต่อไป

ทางตะวันตก เยอรมนียกแคว้นเมเมล (Memel) ให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อมอบให้แก่ลิทัวเนีย (Lithuania) ยกแคว้นโปเสน (Posen) และฉนวนโปแลนด์ (Polish Corridor) ซึ่งมีเนื้อที่กว้าง 80 ไมล์ ยาว 260 ไมล์ ให้แก่โปแลนด์ นครดานซิกตั้งอยู่บนปากแม่น้ำวิสตุลา (Vistula) ให้เป็นเสรีนคร อยู่ในความอารักขาของสันนิบาตชาติ

ทางเหนือ ให้มีการออกเสียงแบบประชามติ แคว้นชเลสวิคตกเป็นของเดนมาร์ค ไชลีเซียตอนบนตกเป็นของโปแลนด์ส่วนหนึ่ง และเยอรมนีส่วนหนึ่ง

อาณานิคมของเยอรมนีถูกโอนไปเป็นของสัมพันธมิตร เพื่อให้สันนิบาตชาติจัดตั้งเมืองในอาณัติ สรุปลแล้ว เยอรมนีเสียดินแดนไป 1/8 ของดินแดนทั้งหมด คงเหลือพลเมืองประมาณ 65 ล้านคนในเนื้อที่ 1 แสน 8 หมื่น 1 พันตารางไมล์ ดินแดนที่เสียไปนี้เป็นดินแดนที่มีค่าทางเศรษฐกิจมาก มีทรัพยากรธรรมชาติ เช่นเหล็ก และถ่านหิน เป็นต้น

2. ทางด้านการทหาร

เยอรมนีถูกกำหนดให้มีทหารบกซึ่งเป็นทหารจ้างได้ไม่เกิน 1 แสนคน และทหารเรือได้ไม่เกิน 1 หมื่น 5 พันคน ห้ามไม่ให้มีการเกณฑ์ทหาร ห้ามสร้างเครื่องบิน รถถัง และเรือดำน้ำ กองทัพอากาศมีเรือรบขนาดใหญ่ที่สุดไม่เกินหนึ่งหมื่นตัน และไม่เกิน 6 ลำ บริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำไรน์ลึกเข้าไป 20 ไมล์ ให้เป็นเขตปลอดทหารของฝ่ายสัมพันธมิตรควบคุมฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์เป็นเวลา 15 ปี

3. ทางด้านเศรษฐกิจ

เยอรมนีจะต้องส่งเรือสินค้าให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรตามจำนวนระวางตันที่เรือของฝ่ายสัมพันธมิตรถูกยิงจม สำหรับเรือจับปลาที่เยอรมนีจะต้องส่งให้ 1/4 ของเรือทั้งหมดแม่น้ำในเยอรมนีที่ไหลผ่านหลายประเทศ เช่นแม่น้ำไรน์และแม่น้ำเอลเบ กลายเป็นแม่น้ำนานาชาติทรัพย์สินสมบัติของเยอรมนีที่อยู่ในกลุ่มประเทศสัมพันธมิตรถูกขายทอดตลาด

4. ค่าปฏิกรรมสงคราม

เป็นความตั้งใจของอังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลี ที่จะเรียกร้องค่าเสียหายในการทำสงครามครั้งนี้ สหรัฐอเมริกาทำการคัดค้าน แต่ไม่สำเร็จ คณะกรรมการซึ่งเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรจะตกลงในที่ประชุมแต่ละคราวเพื่อระบุค่าปฏิกรรมสงครามที่เยอรมนีจะต้องชดใช้ และในปี 1921 คณะกรรมการได้แถลงว่าเยอรมนีจะต้องใช้ค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวน 33 พันล้านดอลลาร์ครึ่งหนึ่งเป็นของฝรั่งเศส

5. ตามมาตรา 231 เยอรมนีจะต้องรับผิดชอบในการสงครามครั้งนี้ว่าเป็นผู้รุกราน ห้ามไม่ให้เยอรมนีรวมกับออสเตรีย ฝ่ายสัมพันธมิตรดำริที่จะฟ้องพระเจ้าไกเซอร์ วิลเฮ็ล์มที่ 2 ว่าเป็นอาชญากรสงคราม แต่ต้องระงับไปเพราะพระองค์สละราชสมบัติ และรัฐบาลเฉพาะกาลจะควบคุมการเคลื่อนไหวของพระองค์

สนธิสัญญาแซง แอร์แมง (St. Germain)

ลงนามเมื่อวันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1919 เป็นสนธิสัญญาสันติภาพที่ทำกับออสเตรีย หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จักรวรรดิออสเตรีย - ฮังการีแตกแยกออกเป็นประเทศออสเตรียและประเทศฮังการี ประเทศออสเตรียได้ชื่อว่าสาธารณรัฐออสเตรีย

ออสเตรียต้องยกไทรอลภาคใต้ เทรนติโน ทริเอสเต อิสเทรีย และเกาะริมฝั่งคัลมาเซียให้แก่อิตาลี มีช่องเขาเบรนนอร์เป็นทางติดต่อระหว่างอิตาลีกับออสเตรีย ในแคว้นไทรอลภาคใต้มีชนเยอรมันอาศัยอยู่ประมาณ 2 แสนคน ออสเตรียต้องเสียดินแดนทางเหนือให้เชกโกสโลวาเกีย เสียกาลิเซียให้แก่โปแลนด์ และเสียดินแดนบางส่วนให้แก่รูเมเนียและยูโกสลาเวีย ออสเตรียถูกห้าม

ไม่ให้รวมกับเยอรมนี ออสเตรียมีทหารได้ไม่เกิน 3 หมื่นคน ออสเตรียมีพลเมืองประมาณ 6 ล้านคน มีเนื้อที่ประมาณ 3 หมื่น 2 พันตารางไมล์

สนธิสัญญาทรียนอง (Trianon)

เป็นสนธิสัญญาระหว่างพันธมิตรกับฮังการี ลงนามเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1920 ฮังการี เสียสโลวาเกียให้แก่เชกโกสโลวาเกีย เสียแคว้นโครเทียให้แก่ยูโกสลาเวีย เสียทรานซิลเวเนียให้แก่ รุเมเนีย ฮังการีมีเนื้อที่ประมาณ 3 หมื่น 5 พันตารางไมล์ มีพลเมืองประมาณ 8 ล้านคน มีกองทหาร ประจำการได้ไม่เกิน 3 หมื่น 5 พันคน

ภายในประเทศมีการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างพวกที่นิยมการปกครองสาธารณรัฐและราชาธิปไตย ในที่สุดฮังการีประกาศตนเป็นราชอาณาจักร ไม่มีกษัตริย์ปกครอง มีพลเรือเอกฮอร์ที (Horthy) เป็นผู้สำเร็จราชการจนถึง ค.ศ. 1939

สนธิสัญญาเนอญี (Neuilly)

เป็นสนธิสัญญาระหว่างพันธมิตรกับบัลกาเรีย ลงนามเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1919 บัลกาเรียต้องเสีย macedoia ให้แก่ยูโกสลาเวีย และดินแดนบางส่วนให้กรีซและรุเมเนีย เหลือเนื้อที่ประมาณ 3 หมื่น 9 พันตารางไมล์ พลเมืองประมาณ 6 ล้านคน มีทหารประจำการได้ไม่เกิน 3 หมื่น 3 พันคน

สนธิสัญญาแซฟ (Sevres)

เป็นสนธิสัญญาที่ทำกับประเทศเตอร์กเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม ตอร์กก็ต้องเสียดินแดนในแคว้นเอเชียไมเนอร์ ได้แก่ปาเลสไตน์ ซีเรีย และเมโสโปเตเมียให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร แต่สนธิสัญญานี้ไม่ได้ใช้บังคับตอร์กเนื่องจากมุสตาฟา เคมาล (Mustapha Kemal) ชาวตอร์กที่ตั้งพรรคชาตินิยมขึ้น เข้ายึดการปกครองและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มุสตาฟา เคมาล มีบรรดาศักดิ์เป็นปasha (Pasha) ได้รับความสนับสนุนจากประชาชน ยุบตำแหน่งสุลต่าน³ เมื่อ ค.ศ. 1921 ต่อจากนั้นขับไล่ชาวกรีกออกจากแคว้นอานาโตเลีย ปรับปรุงประเทศตอร์กให้ทันสมัย โดยเลียนแบบตะวันตกในด้านต่าง ๆ เช่น การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม การแต่งกาย ตลอดจนปรับปรุงการเกษตร สร้างเขื่อนชลประทาน การอุตสาหกรรม และการพาณิชย์ การรถไฟ การ-

³ในเวลานั้นมีสุลต่าน โมฮัมเมดที่ 6 (Mohammed VI) ปกครองอยู่ และถูกปลดจากบัลลังก์ใน ค.ศ. 1922

บุคคลสำคัญทั้ง 4 ในการประชุมสันติภาพ ใน ค.ศ. 1919
จากซ้ายไปขวา นายลอย จอร์จ (Lloyd George)
นายออลันโด (Orlando) นายเคลมงโซ (Clemenceau)
และประธานาธิบดีวิลสัน (President Wilson)

ไฟฟ้า เป็นต้น มุสตาฟา เคมาล ยกเลิกบรรดาศักดิ์ต่าง ๆ และให้ชาวเตอร์กีใช้นามสกุล และมุสตาฟา เคมาล ใช้นามสกุลอาตาเตอร์ก (Ataturk) ใช้กฎหมายตะวันตกแทนคัมภีร์โคหร่าน มุสตาฟาได้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองรัฐบาลใหม่ของเตอร์กี และเตอร์กีได้ส่งผู้แทนไปเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรขอเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในสนธิสัญญาสันติภาพเมื่อ ค.ศ. 1923 ทอร์กีมีการปกครองตามระบอบสาธารณรัฐ มีเคมาล อาตาเตอร์ก เป็นประธานาธิบดีคนแรก มีเมืองหลวงที่เมืองแองการา (Ankara) ทอร์กีเป็นสมาชิกองค์การสันนิบาตชาติใน ค.ศ. 1932

สนธิสัญญาโลซานน์ (Lausanne)

เป็นสนธิสัญญาฉบับใหม่ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรทำกับเตอร์กีเมื่อเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 1923 เป็นผลให้ฝรั่งเศสมีอิทธิพลเหนือซีเรีย เลบานอน อังกฤษได้ปาเลสไตน์และอิรัก ดินแดนระหว่างเอเดนไปถึงอ่าวเปอร์เซียอยู่ในความดูแลของอังกฤษ สนธิสัญญาโลซานน์ผ่อนผันให้แก่เตอร์กีมากกว่าเดิม ยอมให้เตอร์กีมีสิทธิเหนือ่านน้ำระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลดำ ทอร์กีครอบครองแคว้น Trace ตะวันออก และสมิร์นา (smyrna) ให้มีการแลกเปลี่ยนชาวกรีกในเขตเอเชียไมเนอร์กับชาวเตอร์กีในกรีซ เพื่อให้พลเมืองกลับคืนมาสู่ประเทศของตน เมื่อมุสตาฟา เคมาล ถึงแก่กรรมใน ค.ศ. 1938 ทอร์กีเป็นประชาธิปไตยที่เป็นปีกแผ่นดินประเทศหนึ่ง

วิจารณ์สนธิสัญญาสันติภาพ

สนธิสัญญาสันติภาพหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของยุโรปมากที่สุดคือสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ มีนักประวัติศาสตร์ถกเถียงและวิจารณ์กันมากเกี่ยวกับสนธิสัญญาฉบับนี้ บางพวกกล่าวว่าสนธิสัญญาแวร์ซายส์เป็นสนธิสัญญาที่ดีที่สุดแล้ว เพราะสนธิสัญญาสันติภาพหลังสงครามทุกฉบับที่ผ่านมาเป็นสนธิสัญญาที่ลงโทษผู้แพ้ทั้งนั้น แต่บางพวกกล่าวว่า เป็นสนธิสัญญาที่ขาดความยุติธรรม เป็นการบังคับเอาเปรียบและแก้แค้นผู้แพ้สงครามมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงทางเศรษฐกิจว่าผู้แพ้จะเสียค่าปฏิกรรมสงครามได้หรือไม่เพียงใด ผู้แพ้ไม่มีโอกาสส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ทำให้สนธิสัญญาแวร์ซายส์ขาดความยุติธรรม และเป็นผลต่อการเมืองในระยะต่อมา จนเป็นเหตุที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น

การร่างสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ มีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น ไม่ได้ปฏิบัติตามหลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวิลสัน ซึ่งได้วางไว้เป็นรากฐานของสนธิสัญญาสันติภาพ กล่าวคือ บังคับให้เยอรมนีจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงปัญหาเศรษฐกิจของเยอรมนี การแบ่งดินแดนของประเทศที่แพ้สงครามไม่เป็นไปตามแนวทางการกำหนดตนเองตามเชื้อชาติ เมื่อแบ่งดินแดนให้แก่ประเทศที่ชนะสงครามแล้วยังมีชนชาติอื่นอาศัยอยู่ในดินแดนเหล่านั้นด้วย จะเห็นได้ว่า มีชาวออสเตรียอาศัยในดินแดนที่ตกเป็นของอิตาลี มีชาวเยอรมันอยู่ในดินแดนที่เป็นของเชกโกสโลวาเกีย

ทำให้เกิดปัญหาชนส่วนน้อยเกิดความยุ่งยากในการปกครอง ชนส่วนน้อยนั้น ๆ ต้องการขอรวมกับประเทศที่มีเชื้อชาติเดียวกับตน และได้ทำการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลจนเกิดเป็นปัญหาทางการเมืองและก่อสงครามในระยะต่อมา

การแบ่งปันดินแดนขาดความยุติธรรม โปแลนด์ไม่มีทางออกทะเล จนวนโปแลนด์ที่ตกเป็นของโปแลนด์นั้นแบ่งเยอรมนีออกเป็น 2 ส่วนคือ ปรัสเซียตะวันออก และเยอรมนี ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในระยะต่อมา เยอรมนีต้องการเรียกร้องดินแดนของตนกลับคืน และเข้ายึดจนวนโปแลนด์

ตามข้อตกลงในสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์นั้น องค์การสันนิบาตชาติเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ ประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติในระยะแรกนั้นคือประเทศที่ชนะสงครามและประเทศที่เป็นกลางในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เท่านั้น ประเทศที่แพ้สงครามไม่มีโอกาสเข้าเป็นสมาชิกด้วย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าองค์การสันนิบาตชาติเป็นองค์การของผู้ชนะสงครามเท่านั้น

สนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ระบุให้ทุกชาติลดอาวุธ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ประเทศเยอรมนีและประเทศที่แพ้สงครามอื่น ๆ เท่านั้นที่ถูกลดอาวุธ เท่ากับเป็นการบังคับผู้แพ้ ซึ่งขัดกับหลัก 14 ข้อของประธานาธิบดีวิลสัน

ส่วนที่ดีของสนธิสัญญาฉบับนี้คือ เยอรมนีจะต้องคืนอาณานิคมและลอร์ดให้แก่ประเทศฝรั่งเศส เป็นการทำให้ชาวฝรั่งเศสในแคว้นทั้ง 2 นี้ได้กลับมารวมกับประเทศที่มีชนชาติเดียวกับตน ประเทศเยอรมนีต้องถอนทหารออกจากเบลเยียม รุเมเนียและเซอร์เบีย นอกจากนี้ประเทศใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้นยังมีหลักวัฒนธรรม เชื้อชาติ และภาษาเดียวกัน องค์การสันนิบาตชาติเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพตรงกับนโยบายของประธานาธิบดีวิลสัน

การที่มีผู้วิจารณ์แตกต่างกันไปนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ กลุ่มที่ได้ประโยชน์ กล่าวว่าเป็นการยุติธรรม แต่ผู้ที่เสียประโยชน์กล่าวว่า เป็นสนธิสัญญาเผด็จการ แต่ในระยะต่อมาสนธิสัญญาฉบับนี้ล้มเหลวไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป เนื่องจากฝ่ายสัมพันธมิตรขาดความเข้มแข็งที่จะบังคับให้เยอรมนีปฏิบัติตามข้อตกลงของสนธิสัญญานี้ได้ ทำให้เยอรมนีละเมิดสนธิสัญญาเพราะมีความรู้สึกว่าจะขาดความยุติธรรม การร่างสนธิสัญญาขาดความสนับสนุนจากประเทศรัสเซียซึ่งไม่ได้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ด้วย สหรัฐอเมริกาเองก็ถอนตัวออกไปจากยุโรปเนื่องจากขาดความสนับสนุนจากสภาองเกรสและประชาชน

ประเทศใหม่ที่ตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

ยูโกสลาเวีย

ประเทศยูโกสลาเวียเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เนื่องจากในตอนปลายสงคราม

โลกครั้งที่ 1 ชาวสลาฟได้รวมตัวกันคิดที่จะรวมกับประเทศเซอร์เบีย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลงแล้ว จึงรวมตัวกันเรียกชื่อประเทศว่ายูโกสลาเวีย หมายถึงชาวสลาฟภาคใต้ มีกษัตริย์ปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ มีเนื้อที่ประมาณ 9 หมื่น 5 พันตารางไมล์ พลเมือง 13 ล้านคน ส่วนใหญ่ได้ดินแดนจากอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี ในยูโกสลาเวียมีปัญหาการแตกต่างกันทางศาสนา วัฒนธรรม และการเมือง เนื่องจากมีชนเผ่าต่าง ๆ มากมาย ชาวเซอร์เบียนับถือนิกายกรีกออร์ทอดอกซ์ ชาวโครเอเชียนับถือโรมันแคทอลิก และเรียกร้องที่จะมีส่วนในการปกครองตนเอง นอกจากนั้นยังมีพวกที่นับถือศาสนาอิสลามมาก เช่น ชาวบอสเนีย เป็นต้น ชาวเซอร์เบียยังต้องการตั้งอำนาจการปกครองมาสู่ส่วนกลาง ปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และรุนแรงมาก ใน ค.ศ. 1928 และใน ค.ศ. 1929 พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ปกครองประเทศปราบปรามความยุ่งยากโดยใช้อำนาจเผด็จการ

เชกโกสโลวาเกีย

เกิดขึ้นในปลายสงครามโลกครั้งที่ 1 มี ดร.โทมัส มาซาริก (Thomas Masaryk) ประกาศจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาล ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยจนถึง ค.ศ. 1935 และได้รับการรับรองจากประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร มีเนื้อที่ประมาณ 5 หมื่น 4 พันตารางไมล์ พลเมืองประมาณ 14 ล้านคน ประกอบด้วยชาติต่าง ๆ เช่น ชาวเช็ก ชาวสโลวัก ชาวแมกยาร์ และชาวเยอรมัน เป็นต้น ดินแดนส่วนใหญ่ได้มาจากอาณาจักรออสเตรีย และฮังการี ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีปัญหาชนหมู่น้อยในประเทศคือ ชาวเยอรมันในแคว้นสุเดเทน และโบฮีเมีย และปัญหาชนชาติต่าง ๆ ในประเทศ มีความเจริญในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม เครื่องแก้ว และรองเท้า เป็นต้น

โปแลนด์

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ชาวโปแลนด์ทำการเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชโดยหวังจะได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายมหาอำนาจกลาง แต่รู้สึกผิดหวัง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลงโปแลนด์ประกาศเอกราช ได้รับความสนับสนุนจากฝ่ายสัมพันธมิตร จอมพลโจเซฟ ปิลซุสกี (Joseph Pilsudski) เป็นประมุขจนถึง ค.ศ. 1935 มีเนื้อที่ประมาณ 1 แสน 5 หมื่นตารางไมล์ พลเมืองประมาณ 30 ล้านคน ในระยะที่ประกาศเอกราชใหม่ โปแลนด์มีเรื่องพิพาทเกี่ยวกับปัญหาชายแดนกับรัสเซีย ยุติลงด้วยสนธิสัญญาไรกา (Riga) ใน ค.ศ. 1921 รัสเซียยอมรับเอกราชของโปแลนด์ และรับรองเขตแดนของโปแลนด์ เป็นประเทศใหม่ที่ใหญ่ที่สุดในยุโรปกลาง

รูเมเนีย

มีเนื้อที่ประชาชนมากกว่าเดิมเกือบจะเป็นประเทศใหม่ มีชนกลุ่มน้อยอยู่ประมาณ 2 ใน 9 ของประชาชนทั่วประเทศ รัฐบาลหาทางช่วยเหลือชาวนาโดยแบ่งที่ดินให้ยึดครอง ทำความ

ไม่พอใจให้แก่เจ้าของที่ดิน ปัญหาทางการเมืองเกิดขึ้นใน ค.ศ. 1927 คือ พระเจ้าเฟอดินันด์ที่ 1 (Ferdinand I) ราชสมบัตินับเป็นของไมเคิล (Michael) ราชนัดดา ดั่งนั้นคาร์อล (Carol) ไอร์สและรัชทายาทโดยตรงจึงเข้ายึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จใน ค.ศ. 1930

เอสโทเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย

ซึ่งอยู่บนฝั่งทะเลบอลติก เคยอยู่ภายใต้การปกครองของรัสเซียมาก่อน ได้ประกาศอิสรภาพ และปกครองตามระบอบสาธารณรัฐ

ฟินแลนด์

ชาติต่าง ๆ หลายชาติได้รับเอกราชระหว่าง ค.ศ. 1919 - 1920

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ฟินแลนด์อยู่ภายใต้การปกครองของรัสเซีย ชาวฟินแลนด์ทำการเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชได้สำเร็จเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ปกครองตามระบอบสาธารณรัฐ มีเนื้อที่ประมาณ 1 แสน 3 หมื่น 2 พันตารางไมล์ พลเมืองประมาณ 3 ล้าน 5 แสนคน **องค์การสันนิบาตชาติ**

องค์การสันนิบาตชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศ เป็นความร่วมมือของประเทศสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

1. รักษาสันติภาพและความปลอดภัยระหว่างประเทศ
2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และบำรุงความเจริญของโลก

ประชากรส่วนใหญ่ต้องการรักษาสันติภาพในยุโรป จึงคิดที่จะก่อตั้งองค์การเพื่อความร่วมมือกันระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าในอดีตที่ผ่านมาได้มีการร่างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลายครั้ง จักรพรรดินโปเลียนก็เช่นกัน พระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะให้สงครามยุติลงโดยการรวมยุโรปเป็นราชอาณาจักรใหญ่ภายใต้การนำของฝรั่งเศส และหลังจากที่จักรพรรดินโปเลียนหมดอำนาจไปแล้ว ประเทศมหาอำนาจได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมกันที่กรุงเวียนนา ที่ประชุมพยายามเรียกร้องสันติภาพในยุโรป การประชุมกองเกรสของประเทศมหาอำนาจนี้ก็เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี นอกจากนี้ก็มีการรวมกลุ่มพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ของประเทศมหาอำนาจ แต่การเจรจาทางการทูตเหล่านี้ไม่สัมฤทธิ์ผล ประเทศต่าง ๆ ก็ยังคงเรียกร้องสันติภาพ จึงได้มีการจัดตั้งศาลยุติธรรมนานาชาติขึ้นเพื่อไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างประเทศต่าง ๆ กล่าวคือได้มีการตั้งศาลโลกขึ้นที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ใน ค.ศ. 1899 ⁴

⁴Brunn & Ferguson; A Survey of European Civilization, Houghton Mifflin Company, Boston, 1964, p.795

ความล้มเหลวในการเจรจาทางการทูต และการแข่งขันกันของประเทศมหาอำนาจในการรักษาดุลย์อำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น ตลอดจนการร่างสนธิสัญญาสันติภาพทำให้ประชาชาติคิดที่จะก่อตั้งองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศให้สำเร็จมากกว่าที่เคยดำรงมาก่อน และพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น ใน ค.ศ. 1918 ประธานาธิบดีวิลสันได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติขึ้น โดยมีรากฐานมาจากหลัก 14 ประการที่เขาได้วางไว้ เมื่อมีการประชุมร่างสนธิสัญญาสันติภาพที่ปารีสใน ค.ศ. 1919 นั้น ประธานาธิบดีวิลสันได้เสนอแนะในที่ประชุมให้จัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติขึ้น และให้เป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพ

สมาชิก ประเทศสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาตินั้น ในระยะแรกประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นฝ่ายสัมพันธมิตร และประเทศที่เป็นกลาง 42 ประเทศด้วยกัน ต่อมาได้มีสมาชิกเพิ่มเป็น 60 ประเทศ มีประเทศสำคัญ ๆ ของเครือจักรภพอังกฤษได้แก่ แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหภาพอาฟริกาใต้ และอินเดีย ประเทศเหล่านี้มีสิทธิส่งผู้แทนของตนเข้าร่วมประชุมได้ สหรัฐอเมริกาผู้ริเริ่มในการก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติ ไม่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกด้วยเนื่องจากถอนตัวจากยุโรปเสียก่อน

ประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซียไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติในระยะแรกเนื่องจากถอนตัวออกจากสงครามก่อนที่จะมีการประชุมสันติภาพ สหภาพโซเวียตรัสเซียเข้ามาเป็นสมาชิกใน ค.ศ. 1934 และใน ค.ศ. 1935 มีสมาชิกถึง 62 ประเทศเป็นประเทศในยุโรป 28 ประเทศในทวีปอเมริกา 21 ประเทศ ในเอเชีย 8 ประเทศ ในแอฟริกา 3 ประเทศและในออสเตรเลีย 2 ประเทศ ประเทศเยอรมนีเข้ามาเป็นสมาชิกเมื่อ ค.ศ. 1926

ประเทศสมาชิกจะต้องเสียเงินค่าบำรุง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละประเทศ กล่าวคือ ประเทศใหญ่จะต้องเสียเงินค่าสมาชิกรวม ประเทศเล็กจะต้องเสียเงินค่าสมาชิกร้อย เป็นต้น

การลาออกจากสมาชิกภาพ

ประเทศสมาชิกที่มีความประสงค์จะลาออกจากสมาชิกภาพจะต้องขอลาออกให้ถูกต้องตามระเบียบ การลาจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อพ้นจากวันยื่นใบลาออกไปแล้ว 2 ปี

ประเทศต่าง ๆ ที่ลาออกจากองค์การสันนิบาตชาติได้แก่ ประเทศคอซตาริกา ลาออกเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1925 ประเทศบราซิล ลาออกเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1926 สเปนลาออกเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1927 เพราะไม่พอใจการเลือกตั้งของสันนิบาตชาติ แต่ใน ค.ศ. 1928 สเปนได้กลับมาสวมครใหม่ นอกจากนี้ยังมีประเทศที่ออกไปเพราะไม่ปฏิบัติตามกติกาสันนิบาตชาติ คือประเทศอาเจนตินา ไม่ส่งผู้แทนมาร่วมประชุมและไม่ยอมเสียค่าบำรุง และในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1933 ญี่ปุ่นได้ลาออกจากสมาชิกภาพเนื่องจากไม่พอใจคำตัดสินของสันนิบาตชาติเกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างจีนกับญี่ปุ่น

ประเทศเยอรมนีลาออกจากสมาชิกภาพเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1933 เพราะไม่พอใจสันนิบาตชาติที่ไม่ยอมให้ความเสมอภาคทางทหารแก่เยอรมนี อิตาลีลาออกจากสมาชิกภาพใน ค.ศ. 1936

องค์การสันนิบาตชาติประกอบด้วย

1. สมัชชา (Assembly) ประกอบด้วยผู้แทนของประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุมเสมือนรัฐสภา มีทั้งประเทศใหญ่และประเทศเล็กรวม 60 ประเทศ มีผู้แทนประเทศละ 3 คน แต่ละประเทศมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้เพียงเสียงเดียว ทำหน้าที่เกี่ยวกับปัญหากฎหมาย การเมือง การจัดงบประมาณ การลดอาวุธ การแก้ปัญหา และความเป็นอยู่ของมนุษย์ การประชุมจัดขึ้นที่สำนักงานในกรุงเจนีวา ปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย เพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อันจะนำความสงบสุขมาสู่โลก

2. สภการบริหาร (Council)

มีประเทศสมาชิก 8 ประเทศ คือสมาชิกประจำ 4 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และญี่ปุ่น แต่ละประเทศส่งผู้แทนมาร่วมประชุมประเทศละ 1 คน ประเทศที่ไม่เป็นสมาชิกประจำอีก 4 ประเทศ ได้แก่ เบลเยียม สเปน บราซิล และกรีซ มีผู้แทนประเทศละ 1 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี เมื่อเยอรมนีสมัครเข้าเป็นสมาชิกใน ค.ศ. 1926 นั้น ประเทศสมาชิกจึงมี 9 ประเทศ การประชุมจะตัดสินใจเด็ดขาดต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมสมัชชาก่อน นอกจากนี้สภการบริหารยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการควบคุมการสร้างอาวุธ ดูแลการปกครองเมืองอาณัติ ระวังข้อพิพาทระหว่างประเทศ และพิจารณาปัญหาชนหมู่น้อย

3. สำนักงานเลขาธิการ (Secretariat)

ทำหน้าที่เป็นสำนักงานกลาง มีสมาชิกจากหลายประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้รับแต่งตั้งจากสมัชชาทำหน้าที่ช่วยแปลเอกสารต่าง ๆ ทำรายละเอียดเกี่ยวกับการลงทะเบียนสนธิสัญญา การแก้ปัญหาเกี่ยวกับสาธารณสุข พิจารณาปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา การเลิกทาส การแก้ปัญหาชนหมู่น้อย เมืองอาณัติ และการลดอาวุธ เป็นต้น

4. ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Permanent Court of International Justice) อยู่ที่กรุงเฮก (Hague) เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ

ผลงานขององค์การสันนิบาตชาติ

สันนิบาตชาติได้จัดพิมพ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และข่าวสารต่าง ๆ เผยแพร่ทั่วโลก ได้ช่วยเหลือเชลยศึก 4 แสนคน ซึ่งมี 26 ชาติ ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยสงคราม ให้เงินกู้แก่ออสเตรเลียและฮังการี เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ เข้าปกครองแคว้นซาร์ (Saar) และนครดานซิก (Danzig) ช่วยกำจัดฝิ่น โสเภณี การสาธารณสุขในจีน กรีซ โบลิเวีย และโปแลนด์ ควบคุมเมืองในอาณัติ พิจารณาปัญหาชนกลุ่มน้อยและการลดอาวุธ นอกจากนี้ยังช่วยการศึกษา แลกเปลี่ยนผู้ชำนาญงาน และนักวิทยาศาสตร์

ระหว่างประเทศ ให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาด้านอุตสาหกรรมนับว่าเป็นสันนิบาตชาติ เป็นแกนกลางเพื่อความร่วมมือกันระหว่างประเทศ

ในระยะเวลา 15 ปีแรกที่ก่อตั้งองค์การนี้ขึ้นมา องค์การสันนิบาตชาติได้รักษาสันติภาพ ความมั่นคงและปลอดภัยระหว่างประเทศ ในการระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศเล็ก ๆ ได้ผลสำเร็จ ได้แก่

1. ใน ค.ศ. 1920 กรณีพิพาทระหว่างสวีเดนและฟินแลนด์เกี่ยวกับเกาะในทะเลบอลติก (The Aland Islands)

2. ใน ค.ศ. 1921 กรณีพิพาทระหว่างโปแลนด์กับเยอรมนีเกี่ยวกับเขตแดนในไซเลเชียเหนือ (Upper Silesia)

3. กรณีพิพาทเกี่ยวกับปัญหาชายแดนระหว่างเดอร์กกับอิรัก

4. กรณีพิพาทระหว่างกรีซกับรูเมเนียและอัลบาเนีย

5. ใน ค.ศ. 1923 กรณีพิพาทระหว่างโปแลนด์กับลิทัวเนียและเชคโกสโลวาเกียเกี่ยวกับเมืองวิลนา (Vilna)

6. กรณีพิพาทระหว่างยูโกสลาเวียกับอัลบาเนีย เนื่องจากยูโกสลาเวียบุกพรหมแดนอัลบาเนีย ใน ค.ศ. 1921

7. กรณีพิพาทระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศสเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารในตูนิสและมอร็อกโค ใน ค.ศ. 1921 เนื่องจากฝรั่งเศสไปเกณฑ์ชาวอังกฤษในแดนนั้น ๆ มาเป็นทหารด้วย

8. ข้อพิพาทระหว่างกรีซกับบัลแกเรีย ใน ค.ศ. 1925 เกี่ยวกับปัญหาชายแดน

9. ข้อพิพาทระหว่างโคลัมเบียกับเปรู ใน ค.ศ. 1933 เกี่ยวกับปัญหาชายแดน งานที่สันนิบาตชาติทำไม่สำเร็จได้แก่ กรณีพิพาทระหว่างมหาอำนาจกันเอง หรือมหาอำนาจกับประเทศเล็ก ได้แก่

1. ญี่ปุ่นรุกรานแมนจูเรีย และจีนทำสงครามกับญี่ปุ่น สันนิบาตชาติไม่สามารถตัดสินได้ เพราะญี่ปุ่นไม่พอใจการตัดสินของสันนิบาตชาติ จึงลาออกจากสมาชิกภาพใน ค.ศ. 1933

2. การที่อิตาลีรุกรานอภิสสิเนียใน ค.ศ. 1935 สันนิบาตชาติลงโทษอิตาลีทางเศรษฐกิจ ห้ามไม่ให้ประเทศสมาชิกทำการติดต่อค้าขายกับอิตาลี แต่การลงโทษไม่ได้ผล อิตาลียังคงทำการค้าขายกับสหรัฐอเมริกา เพราะไม่ได้เป็นสมาชิกของสันนิบาตชาติ หลังจากนั้นอิตาลีก็ลาออกจากสมาชิกภาพ

3. กรณีพิพาทระหว่างกรีซกับอิตาลีใน ค.ศ. 1923 อิตาลีเข้ายึดเกาะคอร์ฟู (Corfu) ของกรีซ สันนิบาตชาติไม่ลงโทษแต่อย่างใด ในที่สุดกรีกยอมให้ตามคำเรียกร้องของอิตาลี

4. กรณีพิพาทระหว่างอังกฤษกับอิรักเกี่ยวกับเหมืองน้ำมันในโมซูล (Mosul) สันนิบาตชาติ

ตัดสินเข้าข้างอังกฤษ

5. ข้อพิพาทระหว่างปารากวัยและโบลิเวีย

นอกจากนี้สันนิบาตชาติยังให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ให้เงินกู้ไปพัฒนาประเทศแก่ออสเตรเลีย ฮังการี ช่วยเหลือเศรษฐกิจในอัลบาเนีย แก้ปัญหา ผืน โสเกติ และการสาธารณสุขในจีน กรีก โบลิเวีย และโปแลนด์ ควบคุมเมืองในอาณัติ ควบคุมแคว้นซาร์ (Saar) และนครดานซิก พิจารณาปัญหาคนกลุ่มน้อย และการลดอาวุธ เป็นต้น

การลดอาวุธ

สันนิบาตชาติจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศมหาอำนาจเพื่อทำการลดอาวุธ ทั้งทางเรือและทางบก ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสงครามเกิดขึ้นอีก การประชุมลดอาวุธทางเรือทำได้ผลระหว่าง ค.ศ. 1921 - 1922 ได้มีการประชุมที่วอชิงตัน พิจารณาการลดอาวุธทางเรือ (Naval Disarmament) ประเทศที่เข้าร่วมประชุมได้แก่อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และอิตาลี ได้ลงนามในสนธิสัญญาวอชิงตันใน ค.ศ. 1922 โดยให้สหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีเรือประจันบานได้ประเทศละ 5 แสตันตัน ญี่ปุ่นได้ 3 แสตันตัน ฝรั่งเศสและอิตาลีมีได้ประเทศละ 1.67 แสตันตัน สนธิสัญญาฉบับนี้ ใช้บังคับเป็นระยะเวลา 5 ปี และใน ค.ศ. 1927 ได้มีการประชุมเกี่ยวกับการลดกำลังอาวุธทางเรือที่นครเจนีวา ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ประเทศมหาอำนาจทางเรือ 5 ประเทศ สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ไม่สามารถตกลงกันได้ จึงมีการประชุมครั้งที่ 3 เกี่ยวกับการลดอาวุธทางเรือที่กรุงลอนดอน ใน ค.ศ. 1930 ฝรั่งเศสกับอิตาลีไม่เข้าประชุมด้วย มีประเทศที่เข้าร่วมประชุมด้วย 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น โดยกำหนดให้สหรัฐอเมริกามีเรือลาดตระเวนได้ประเทศละ 10 ลำ ญี่ปุ่นมีได้ 7 ลำ แต่ใน ค.ศ. 1935 ญี่ปุ่นบอกเลิกสนธิสัญญาวอชิงตัน และญี่ปุ่นก็เริ่มสะสมกำลังอาวุธเพิ่มขึ้นเพื่อเตรียมทำสงครามต่อไป

การประชุมเกี่ยวกับการลดอาวุธทางบกเริ่มใน ค.ศ. 1925 สันนิบาตชาติได้ตั้งกรรมการศึกษาปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีความหวาดกลัวว่าจะถูกรุกรานจากเยอรมนีและอิตาลี คณะกรรมการตกลงให้มีการลดอาวุธ จำกัดกำลังทหาร และได้มีการประชุมที่นครเจนีวา ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1932 เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหานี้และปรับปรุงสนธิสัญญาสันติภาพให้ดีขึ้น มีสมาชิกสันนิบาตชาติส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมทุกประเทศรวมทั้งสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย

การประชุมครั้งนี้ไม่ได้ผล ประธานาธิบดี ฮูเวอร์ (Hoover) ประกาศให้แต่ละประเทศลดกำลังทัพบกลงไป 1 ใน 3 ของที่มีอยู่เดิม นายแมค โดแนล (Mac Donald) นายกรัฐมนตรีอังกฤษต้องการให้มีกองทหารประมาณ 2 แสนคน ยังไม่เป็นที่ตกลงกัน ก็พอดีฮิตเลอร์ปกครองเยอรมนี

ใน ค.ศ. 1933 ประกาศความเสมอภาคทางอาวุธ และละเมิดข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และใน ค.ศ. 1934 อังกฤษก็พบว่าการเจรจาเกี่ยวกับการลดอาวุธไม่ประสบผลสำเร็จและใน ค.ศ. 1935 เยอรมนีสามารถสร้างกองทัพที่ใหญ่และเข้มแข็งเท่ากับใน ค.ศ. 1914

การปกครองเมืองในอาณัติ

ที่ประชุมตกลงกันว่าอาณานิคมของประเทศที่แพ้สงครามจะเป็นดินแดนที่มีชนชาติอื่น ๆ มีสิทธิเข้าไปทำการค้าขายได้ และได้มีการแบ่งเขตปกครองเมืองในอาณัติดังนี้คือ

ปาเลสไตน์และทรานส์จอร์แดนอยู่ในความดูแลของอังกฤษ ซีเรียและเลบานอนอยู่ในความดูแลของฝรั่งเศส อังกฤษและฝรั่งเศสส่งเสริมให้ชาวพื้นเมืองได้มีส่วนในการปกครองตนเอง และเปลี่ยนฐานะเป็นประเทศเอกราช ปาเลสไตน์และทรานส์จอร์แดนได้รับเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซีเรียและเลบานอนได้รับเอกราชระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

อิรัก อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษใน ค.ศ. 1918 และอังกฤษได้ประกาศเป็นเมืองอาณัติใน ค.ศ. 1920 ประชาชนไม่พอใจได้ทำการกบฏและในที่สุดอิรักก็ได้รับการสถาปนาเป็นประเทศเอกราช มีเกษตรีย์ปกครอง

ทันกันยิกา (Tanganyika) เป็นเมืองอาณัติของอังกฤษ

คาเมอรูน (Cameroon) และโตโกแลนด์ (Togoland) เป็นเมืองอาณัติของฝรั่งเศส

รูอันดี (Ruandi) และอุรันดา (Urunda) เป็นเมืองอาณัติของเบลเยียม

นอกจากนี้อังกฤษได้ปกครองเกาะนารู (Nauru) ในมหาสมุทรแปซิฟิก เกาะนิวกีนิตอกอยู่ภายใต้การปกครองของออสเตรเลีย เกาะซามัว (Samoia) อยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกที่อยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร เคยอยู่ใต้การปกครองของเยอรมนี ตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น อาณานิคมเยอรมนีที่อยู่ใต้เส้นศูนย์สูตรตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ

ข้อบกพร่องของสันนิบาตชาติ

ผลงานของสันนิบาตชาติดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จในปัญหาเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ตลอดจนการสาธารณสุข แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรณีพิพาทและการใช้กำลังอาวุธ สันนิบาตชาติทำงานสำเร็จแต่เพียงบางเรื่องเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสันนิบาตชาติมีข้อบกพร่องบางประการคือ

1. ความไม่มั่นคงของสันนิบาตชาติ การก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติในระยะเริ่มแรกนั้นไม่มั่นคงพอ กล่าวคือสหรัฐอเมริกาผู้ดำริที่จะก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติให้เป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพนั้น ไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกด้วย เนื่องจากรัฐสภาของเกรสไม่รับรองสนธิสัญญา

สันติภาพ สหภาพโซเวียตรุสเซียซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจมาสมัครเข้าเป็นสมาชิกในระยะหลัง
คือใน ค.ศ. 1934

2. สันนิบาตชาติเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพ ประเทศที่ชนะสงครามเท่านั้น
ที่มีสิทธิ์ได้เป็นสมาชิกในระยะแรก ประเทศสมาชิกเหล่านี้ไม่ต้องการให้มีการแก้ไขสนธิสัญญาสันติภาพ
แต่อย่างใด ส่วนประเทศที่แพ้สงครามได้มีโอกาสเข้ามาเป็นสมาชิกในระยะหลัง สมาชิกเหล่านี้
ต้องการให้มีการแก้ไขสนธิสัญญาสันติภาพ จึงเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันระหว่างประเทศสมาชิก
ประเทศที่แพ้สงครามมีความรู้สึกว่าการสันนิบาตชาติเป็นองค์การของประเทศที่ชนะสงคราม
เท่านั้น

3. สันนิบาตชาติไม่มีอำนาจในการใช้บังคับประเทศสมาชิกแต่อย่างใด เนื่องจากไม่มี
กองทัพที่จะปฏิบัติการตามคำสั่งของสันนิบาตชาติได้ จะเห็นได้ว่าสันนิบาตชาติไม่สามารถระงับ
กรณีพิพาทระหว่างประเทศบางประเทศได้

อย่างไรก็ดี การจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศต่าง ๆ
ถึงแม้ว่าสันนิบาตชาติจะอ่อนแอ แต่ก็ทำได้ผลดีหลายเรื่อง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น
สันนิบาตชาติขาดความสำคัญไปและสลายตัวไปในที่สุด เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงแล้ว นานา
ประเทศยังเห็นความสำคัญของการจัดตั้งองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงได้
มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติเพื่อความสงบสุขของโลกในอนาคต

เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศมหาอำนาจพยายามพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า
โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ รัสเซียมีปัญหาภายในประเทศจึงไม่ได้ผลิตสินค้าขายในตลาดโลก
มากนัก ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปประสบความลำบากทางเศรษฐกิจและภาวะเงินเฟ้อ โดยเฉพาะ
ประเทศเยอรมนีและออสเตรีย มีหนี้สินมาก ต้องเสียค่าปฏิกรรมสงคราม ในภาคกลางและภาค
ตะวันออก ของยุโรปมีการปรับปรุงการเกษตร การแจกจ่ายที่ดินให้แก่ชาวนา ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

ใน ค.ศ. 1926 ผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้น 3 ปีต่อมาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เนื่องจาก
เกิดความตึงเครียดทางการเมือง เกิดปัญหาคนว่างงานมาก ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกามีต่อ
ยุโรปหยุดชะงักไป เศรษฐกิจและการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีผลกระทบต่อศิลปะและวรรณคดี
สถาปัตยกรรมเป็นเรื่องที่เลียนแบบความเป็นจริง เช่น การใช้สำนวนโวหาร การบรรยายภาพสะท้อน
ทางวัตถุและจิตใจเกี่ยวกับสังคมในเวลานั้น เป็นต้น

บทสรุป

การประชุมเพื่อสันติภาพหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มขึ้นเมื่อต้น ค.ศ. 1919 ประกอบด้วย

ผู้แทนของประเทศที่เป็นฝ่ายสัมพันธมิตรทั้งสิ้น ที่ประชุมได้พิจารณารับรองประเทศที่ตั้งขึ้นใหม่ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 คือประเทศยูโกสลาเวีย เซคโกสโลวาเกีย โปแลนด์ ลิทัวเนีย เอสโทเนีย ลัตเวีย และฟินแลนด์ นอกจากนี้ที่ประชุมได้พิจารณาร่างสนธิสัญญาสันติภาพเพื่อลงโทษประเทศที่แพ้สงคราม โดยมีผู้แทนประเทศมหาอำนาจเป็นผู้พิจารณา ได้แก่ประธานาธิบดีวิลสัน ผู้แทนสหรัฐอเมริกา นายลอร์ด จอร์จ ผู้แทนอังกฤษ นายเคลมองโซ ผู้แทนฝรั่งเศส และนายออร์สันโด ผู้แทนอิตาลี ผู้แทนประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 นี้ มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ประธานาธิบดี วิลสันไม่มีความประสงค์ที่จะรุนแรงต่อประเทศที่แพ้สงครามนัก เขาได้ร่างหลัก 14 ประการเพื่อ เป็นรากฐานในการร่างสนธิสัญญาสันติภาพ โดยคำนึงถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชน ควรจะอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศที่มีเชื้อชาติเดียวกัน มีความเสมอภาค ความยุติธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ประธานาธิบดีวิลสันยังต้องการให้มีองค์การสันนิบาตชาติ เป็นองค์การเพื่อความร่วมมือ ระหว่างประเทศและระงับสงครามไม่ให้เกิดขึ้นต่อไปในอนาคต นายเคลมองโซ ผู้แทนฝรั่งเศส ต้องการให้ลงโทษเยอรมนีไม่ให้ฟื้นตัวได้อีก ฝรั่งเศสเกิดความเคียดแค้นเพราะฝรั่งเศสเป็นสนามรบ ได้รับความบอบช้ำจากสงครามมาก ผู้แทนอิตาลีเข้าข้างฝรั่งเศส นายลอร์ด จอร์จ ต้องการเรียกร้อง ค่าปฏิกรรมสงครามจากเยอรมนีเพื่อชดเชยค่าเสียหายที่ประเทศอังกฤษได้รับ แต่การดำเนินการ ของนายลอร์ด จอร์จ ไม่รุนแรงเท่าฝรั่งเศส

การประชุมสันติภาพได้จัดขึ้นที่พระราชวังแวร์ซายส์ในกรุงปารีส เพื่อเป็นเกียรติแก่ฝรั่งเศส เนื่องจากนายฟลฟอช (Foch) แม่ทัพฝรั่งเศสกำลังมีชื่อเสียงมากในเวลานั้น ที่ประชุมได้ตกลงร่าง สนธิสัญญาสันติภาพ 5 ฉบับ คือ.

1. สนธิสัญญาแวร์ซายส์ (Versailles) เป็นสนธิสัญญาที่ทำกับเยอรมนี
2. สนธิสัญญาแซง แซแมง (St. Germain) ทำกับออสเตรีย
3. สนธิสัญญาทริอานอง (Trianon) ทำกับฮังการี
4. สนธิสัญญาเนอญี (Neuilly) ทำกับบัลแกเรีย
5. สนธิสัญญาแซฟ (Sevres) ทำกับเตอร์กี แต่เตอร์กีไม่พอใจสนธิสัญญาสันติภาพ ฉบับนี้ เนื่องจากมุสตาฟา เคมาล เข้ายึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จใน ค.ศ. 1922 และเห็นว่า สนธิสัญญาแซฟเป็นสนธิสัญญาที่ขาดความยุติธรรม มุสตาฟา เคมาล ได้ส่งผู้แทนไปเจรจากับ ฝ่ายสัมพันธมิตร ในที่สุดได้ตกลงกันลงนามในสนธิสัญญาฉบับใหม่ คือสนธิสัญญาโลซานน์ (Lausanne) ใน ค.ศ. 1923 จะเห็นได้ว่าประเทศเตอร์กีประเทศเดียวเท่านั้นที่ขอแก้ไขสนธิสัญญา สันติภาพได้สำเร็จ

เยอรมนีต้องสูญเสียดินแดน ค่าปฏิกรรมสงคราม และถูกลดกำลังอาวุธมากกว่าประเทศที่

แพ่งสงครามอื่น ๆ แต่ไม่มีโอกาสที่จะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วย ไม่สามารถขอแก้ไขสนธิสัญญาได้ และถูกขอร้องให้ยอมรับสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ ทำให้ชาวเยอรมันมีความรู้สึกว่าเป็นสนธิสัญญาแวร์ซายส์ขาดความยุติธรรมและเป็นเผด็จการมากเกินไป จากข้อตกลงดังกล่าวเยอรมนีถูกห้ามไม่ให้รวมกับออสเตรีย และอาณาจักรออสเตรีย - ฮังการี แยกแยกออกไปเป็นประเทศออสเตรียและประเทศฮังการี ทั้ง 2 ประเทศต้องเสียดินแดนไปหลายแห่งจนกลายเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่ลดความสำคัญลงไป

เราอาจสรุปสนธิสัญญาสันติภาพได้ดังนี้

1. จัดอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเสียใหม่ กล่าวคือประเทศที่แพ้สงครามต้องถูกแบ่งปันดินแดนออกไปกลายเป็นประเทศเล็ก ประเทศที่ชนะสงครามได้ดินแดนเพิ่มขึ้น อาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี ถูกแยกเป็น 2 ประเทศ และเกิดประเทศใหม่ ๆ ขึ้นอีก 7 ประเทศคือ ยูโกสลาเวีย เชโกสโลวาเกีย โปแลนด์ ลัตเวีย เอสโตเนีย ลิทัวเนีย และฟินแลนด์
2. ทำลายอำนาจทางทหารของเยอรมนีลง ประเทศมหาอำนาจกลางถูกลดกำลังอาวุธและทหารลงมาก
3. ประเทศมหาอำนาจกลางต้องสูญเสียค่าปฏิกรรมสงคราม
4. เปลี่ยนผู้ดูแลอาณานิคมและเมืองในอารักขาของเยอรมนี อาณานิคมของเยอรมนีตกอยู่ภายใต้การดูแลของอังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่
5. การจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติเพื่อรักษาสันติภาพของโลก

มีผู้วิจารณ์สนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์ต่างกันออกไป ผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็จะเห็นว่าสนธิสัญญาฉบับนี้ให้ความยุติธรรมแล้ว แต่ผู้ที่เสียประโยชน์จะกล่าวว่าเป็นสนธิสัญญาที่ขาดความยุติธรรมเผด็จการมากเกินไป อย่างไรก็ตามผู้ร่างสนธิสัญญาแวร์ซายส์ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ ผู้แพ้สงครามไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงนี้ได้ ทำให้เกิดปัญหาตามมาในระยะหลัง บางข้อของสนธิสัญญาฉบับนี้ไม่ตรงกับหลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวิลสัน ทำให้ขัดกับวัตถุประสงค์เดิม

องค์การสันนิบาตชาติเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาสันติภาพ ประเทศสมาชิกในระยะแรกเป็นประเทศที่เป็นฝ่ายสัมพันธมิตรเท่านั้น ทำให้ประเทศที่แพ้สงครามมีความรู้สึกว่าเป็นองค์การของประเทศที่ชนะสงครามที่คอยเอาเปรียบผู้แพ้ สันนิบาตชาติเป็นองค์การร่วมมือระหว่างประเทศและรักษาสันติภาพของโลก พยายามปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย แต่สิ่งที่ทำได้สำเร็จคือความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ปัญหาเกี่ยวกับระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้ผลเฉพาะกรณีพิพาทระหว่างประเทศเล็กด้วยกันเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสันนิบาตชาติอ่อนแอไม่มีกองทัพที่จะบังคับสมาชิกให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับได้ ประเทศมหาอำนาจเช่นสหรัฐอเมริกาไม่ได้เป็น

สมาชิกด้วย เนื่องจากรัฐสภาไม่รับรองสนธิสัญญาสันติภาพ สหภาพโซเวียตรุสเซียมาสมัครเข้าเป็นสมาชิกในระยะหลัง

องค์การสันนิบาตชาติสลายตัวไปโดยปริยาย แต่นานาประเทศก็ยังเห็นความสำคัญของการก่อตั้งองค์การนานาชาติเพื่อระงับไม่ให้เกิดสงครามเกิดขึ้นอีกในอนาคต จึงได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อสร้างสันติภาพของโลก

คำถามทบทวน

1. สันนิบาตชาติมีบทบาทเกี่ยวข้องกับประเทศต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
 2. วิจัยสนธิสัญญาสันติภาพหลังสงครามโลกครั้งที่ 1
 3. สนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์มีส่วนทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือไม่ จงวิจัย
-